

# KEVADIK



SP,  
1573



№ 3

Mai

1939

## S I S U:

1. O. M ä l k: Tervitus suvipäevlastele!
2. E. O i s s a r: Friedrich Wilhelm Foerster. Artikkel.
3. Noored pioneerid.
4. E d g. K a n t ja P. S.: Matkajaile.
5. O. R a n g: Esimene päev Stockholmis. Matkamuljeid.
6. K. L a u g v e e: Kevade tulek. Vaas. Luuletised.
7. E. L a s s e n: Karl Ristikivi.
8. Katkend K. Ristikivi romaanist „Tuli ja raud“.
10. J. P o r t: Noorsoo-organisatsioonide osa kodukaunistamise aktsioonis.
11. R. V o k k: Teeme ujumisvaiba.
12. E. Noorsoo Karskusliidu teateid.

# KEVADIK

Noorsoo enesekasvatuse, elureformi ja isetegevuse ajakiri.

№ 3

XVI aastakäik

17. mail 1939

## *Tervitus suvipäevlastele.*

*Nelipühiks kogunevad Pärnusse üle kogu maa karskusmeelsed noored, et siin ühiselt pidada nõu, kuidas suhtuda neisse meie rahvaelu pahedesse, mis on tõsiseks ähvarduseks rahva tervisele, elujõule ja sellega ühtlasi meie tulevikule. Aeg nõuab tungivalt, et oleksime hoolikalt valvel kõigi oma vaenlaste suhtes, esinegu nad meile sõbra või vastase rüüs.*

*Meie loodame, et siia kogunevad esmajoones niisugused noored, kelle meeled on valvel tajuma häda, kelle silmis põleb elutuli, kelle süda tuksub kodumaa tervele, ilusale, õilsale elule. Need noored igatsevad ja armastavad puhtust, soojust, kevadet ja päikest, mispärast nad on valmis astuma võitlusse kõigelega, mis ähvardab neilt röövida seda. Siia tulevad noored vabatahtlike võitlejaina, kes tahavad selgitada oma sihte, teritada relvi, koondada ridu ja asuda ründama vaenlase kantse — oma enese ja kogu meie rahva tervise, vabaduse ja õnne nimel.*

*Olgu tervitet kõik noored vabatahtlikud, kel on julgust ja taht anduda võitlusele meie rahva tervise ja õnne vaenlaste vastu. Toogu nad kevadjahedasse ja pilvisesse Pärnusse kaasa soojust, päikest, rõõmu ja võidutahtet, et kaoks hingest kahtlus meie tuleviku pärast ja asenduks tõelise rõõmuga.*

O. M ä l k.

Pärnus, 4. mail 1939.

# Friedrich Wilhelm Foerster.

Oleviku pedagoogilises liikumises on Friedrich Wilhelm Foerster huvitavamaid ja silmapaistvamaid kujusid. Ta elavalt ja plastiliselt kirjutatud raamatud levisid väga suurel arvul niihästi Saksamaal kui ka väljaspool Saksamaad ja avaldasid suurt ning sügavat mõju iseloomu kasvatuse, moraalsete jõudude inspiratsiooni ja isiksuse kõlbelise karastuse alal. Eestis on Foersteri vaadete levikut soodustanud kõigepealt kadunud prof. P. Pöld, kes alati nende innuka pooldajana esines. Tema teostest on tõlgitud eesti keelde „Elujuht“, „Oska elada“ ja „Kool ja iseloom“, mis on läinud eeskätt noorsoo sekka ja avaldanud siin mõju mitte ainult kasvatuslikus, vaid ka elu-uuenduslikus mõttes. Just viimases mõttes tuleb Foersteri mõju silmas pidada, kui kõhelda näit. meie noorsoo seas tehtavast kasvatustööst: siin esinevad ideelised alused on otsustaval määral Foersteri põhimõttest inspireeritud. Nii ei tule siis käesolevate ridadega tutvustada mitte kauget ja võõrast kasvatusteadlast, vaid meest, kes meiegi noorsugu ta otsinguil on aidanud eluküsimusi oma kogemustega ja teadmistega lahendada. Ja kui Foerster käesoleval aastal 2. juunil kaugel oma kodumaast ja sünnikohast pühitseb 70-dat sünnipäeva, on põhjust pisut lähemalt selle mehe elu ja tegevust vaadelda.

Foerster on sündinud Berliinis 2. juunil 1869 kuulsa astronoomi Wilhelm Foersteri pojana. Ta sai oma isalt sellele ajale vastava ilmliku, usuvaba kasvatuse. Ülikoolis õppis Foerster filosoofiat, sotsioloogiat, majandusteadust, esialgu Freiburgis, hiljem Berliinis, kus ka promoveeris. Nooremehena viibis ta Inglismaal ja Ameerikas, et sealset töölisliikumist lähemalt tundma õppida, kuid ühtaegu tutvus ka sealse koolikorralduse ja tegeliku kasvatustööga, mis sügavalt muljet avaldasid ja pedagoogiliste

vaadete arenemisel ning lõplikul kujunemisel otsustavat osa mängisid. Lähemal analüüsil pole raske ta teostes sellekohaseid sugemeid leida. Foerster habiliteeris a. 1899 Zürichi ülikoolis ja sai õppeülesandeid moraalpedagoogika alalt. Õpetegevuses eemaldus ta ikka enam ja enam usuvabast kultuuriliikumisest ja lähines ristiusule, rakendades seda pedagoogika põhjendusel ja tegelikus kasvatustöös. Edasi tegutses ta pedagoogika professorina Wiinis ja alates 1914. a. peale Münchenis. Sõja ajal sattus ta vastuollu saksa valitsusega, sest arvustas teravalt selle üksikuid samme ja esines veendunud patsifistina. Kui oli esinenud teravaid kokkupõrkeid üliõpilastega, loobus Foerster professuurist ja asus Šveitsi, olles esialgu lühemat aega peale revolutsiooni Baieri saadik Šveitsis. Hiljem siirdus ta Prantsusmaale, et kogu energiaga rahu mõtte heaks töötada. Poliitilised sündmused ta kodumaal ei jätnud aga ka Foersterit riivamata: ta kaotas saksa riikkondsuse ja muutus poliitiliseks pagulaseks, tundes selle kibedusi kõige teravamal kujul. Elades Prantsusmaal maavaikuses on ta viimase ajani loovalt tegutsenud, avaldades raamatuid poliitiliste ja pedagoogiliste küsimuste üle, kus ta oma vaateid ja seisukohti täpsemalt ja üksikasjalikumalt on edasi arendanud.

Mis puutub Foersteri elutöösse, siis tuleb siin esmajoones kõne alla ta pedagoogiline töö, kuna poliitilised vaated ja nende lähem analüüs peab kõrvale jääma. Peitub ju ka Foersteri peatähtsus ta pedagoogilistes teostes. Et aga sügavamalt mõista ta elu-uuenduslikke ja pedagoogilisi vaateid, on vaja puudutada seda ajaloolist tausta, millel need on arenenud. Need raskused ja hädaohud, mis inimest varitsesid käesoleva sajandi algul, kui Foersteri kirjanduslik tegevus algas, pole praegugi kadunud, vaid vahest suurenenud ja teravnenudki.

Võib ütelda, et juba 19. sajandi teisel poolel õhtumaa inimene astus uude ajajärku. Selle iseloomustavaks jooneks on loodusteaduste suur tõus ja tehnika ennenägemata areng. Suured edusammud olid võimalikud selle tõttu, et inimõistus tungis loodusnähtustesse ja leidis seadused, millele järgi need käivad. Tundes loodusseadusi, oli võimalik loodust inimese tahtele alistada, mille ulatus ja võimalused näisid piiramata olevat: iga päev, võib ütelda, toob siin uudiseid ja üllatusi. Katse ja vaatlus olid meetodilised võtted, mis sääraseid edusamme võimaldasid. Tulemused väljendati ratsionaalsetes lausetes, mis võimaldasid arvestust ja tehnilist valitsemist. Siit kasvas uus hoiak, kus empiiriline tõelus on piiramata avatud ratsionaalsele kalkulatsioonile ja loogilisele mõtlemisele. Inimene näib olevat looduse kuningas ja ta edasiminevale mõttele ei näi olevat mingeid piire. Kui ratsionaalsed seadused lahendasid maailma mõistatusi, siis kadus siit igasugune müstika, ehkki näit. Helmholtz, läinud sajandi suurimaid loodusteadlasi, on väitnud, et loodus avaneb teadusele palju ülevamana ja rikkalikumana, kui müütilise fantaasia ja metafüüsilise spekulatsiooni ülimald pingutused seda kujutella oskavad. Lõpuks peab maailm ratsionaalse teaduse valguses siiski kõledana ja tühjuna paistma. Moodsa loodusteaduse mõjul on toimunud radikaalne eemaldumine usust. Usulisel alal on alati skeptikuid olnud, kuid nii suures ulatuses ja radikaalselt pole küll kunagi toimitud: veel 17. ja 18. sajandi loodusteadlased olid vagad kristlased, kuid hilisemad sajandid on usu kaotanud ja inimese ei-millegi ette asetanud. Nägi ju Nietzsche lähineva nihilismi hädaohtu ja hoiatas selle eest. Kasvava demokratiseerimise tõttu levisid aga teadused ikka laiematesse rahvamassidesse, ajalooseni nägemata nähtus. Nii oli inimsugu võrratult enam teadmisi omandanud, aga ta kõlbeline areng pole sellega sammu pidada suutnud. Pestalozzi oli juba näinud, et inimest, kes palju teab, peab palju enam kui igat teist kasvatama ta hingejõudude



*Friedrich Wilhelm Foerster.*

ühtlusele, sest muidu saab teadus temas pettevalguseks, mis hävitavalt mõjub. Samas mõttes võis Goethe ütelda, et inimsugu muutub küll targa- ja taibukamaks, kuid paremaks, õnnelikumaks ja teovõimeliseks mitte. Jumalalgi polevat enam tulevikus inimsuost mingit rõõmu ja ta peab kõik kokku lööma, et maailma uuesti luua. Peaks üle õhtumaa kultuuri minema sellised rüüstamised nagu üle vana-maailma, peaks meie kultuur kord varemete alt välja kaevatama, siis leitaks seal ainult rauda ja betooni, ei midagi sellist, mida vana-maailmast imetleme praegu, nagu üks kaasaegsed filosoofe, kelle iseloomustust käesoleva aja kohta olen kasutanud, selle kohta ütleb.

Kõiki siitpoolt varitsevaid hädaohte on Foerster selgesti näinud. Nii samuti tunnetas ta täiesti selgesti, et nende vastu tuleb asetada inimese enese iseloomu jõud, mis moodustavad inimese elu tõelise keskuse ja kust tuleb ammutada kasvava materialismi vastu. Iseloom otsustab, kus kaasa

teha ja kus mittekuuluvast eralduda tuleb. Aga selleks tuleb inimese hing organiseerida ja näidata igale hingejõule selles suuremas tervikus oma koht. Oma toimingutes ja mõtetes peab inimene end vastutavana tundma ja sellest oma eluviisi määrama. Valitseva materialismi vastu tuleb asetada suure ja universaalse ideaali jõud, mis inimest kõrgemale viib. Aga sellist ideaali saab üksnes põhjendada ristiusu abil, mis inimese elule viimase mõtte annab, muidu jääb ideaal viirastuseks, millel puudub elujõud.

Iseloomukasvatuse, mis sellega kogu kasvatustöö keskpunkti nihkub, põhjendab sõnakuulmisel ja autoriteedil. On öeldud, kes tahab käskida, peab õppima enne sõna kuulma. Aga moodsas kasvatuses „lapse sajandil“ kipusid need kaduma minema, sest kogu kasvatus taheti „lapsest väljudes“ üles ehitada, ilma et selle kavatsuse piire oleks nähtud. Lapses ei saa kasvatada metsikut individualismi, vaid ta peab saama riigikodanikuks ja ühiskonna liikmeks. Aga siin tuleb alistuda ja sõna kuulda, tuleb piirata oma egoistlikke kalduvusi, mispärast ka distsipliin, autoriteet ja sõnakuulmine erilise tähenduse saavad. Tuleb ütelda, et need kasvatusvahendid ei ole reaktsioonäärset laadi ja ei tähenda taguruse teostamist, vaid neil on oma koht ehtsas kasvatustöös. Sel puhul oli Foersteril ees preisi sõjaline kasvatus ja katolitsism, mis alati nende kasvatusvahendite tõhusust on rõhutanud. Kuid ainuüksi neile pole aga võimalik kogu kasvatust praegusel ajal ehitada: neile peavad lisanema õpilase jõudude arvestus ja vabadus, mida ta inglise kasvatuses nägi. Õige kasvatus on mõlemate vahendite, autoriteedi, sõnakuulmise ja vabaduse süntees.

Inglise kasvatuses eeskujul toonitas Foerster mängu ja spordi pedagoogilist tähendust, sest need õpetavad vastast austama ja meeldivalt kohtlema ning alati mängureegleid silmas pidades, sest muidu muutuvad mäng ja sport võimatuks. Kasvataja isik läheb tagaplaanile, mõjub aga objektiivne seaduspärasus ise, mida nüüd arvestada tuleb.

On Foersteri jääv teene, et ta kõiki üksikuid kasvatusvahendeid nägi iseloomukasvatuse suhtes. Iga samm kasvatuses tuleb sellest seisukohast võtta. Ühenduses sellega on tähtis siinkohal vähemalt mainida sugulise kasvatuses küsimust, mida Foerster võtab iseloomukasvatuse küsimusena. Tal oli selge, et loodusteaduslik selgitustöö ei aita ja et siin pole tegemist ühe tungi tegevuse ning avalduste normaalsetes rööbastes hoidmine, vaid et erutuste vastu tuleb asetada iseloomu jõud, mis peavad aitama raskusi ja hädaohte ületada. Sellega siis mitte piiramata „minna laskmine“ ja tungielu rahuldamine, vaid selle paigutamine inimelu tervikusse, millest tal loovaid ülesandeid kasvab. Sellega on Foerster rõhutanud igivana pedagoogilist tõde, et igal kasvatusmomendil on tegemist kogu inimesega. Ja kui tänapäeva suguline kasvatus tahab positiivseid tulemusi saavutada, siis ainult sel teel, et see probleem iseloomukasvatuse probleemiks tehakse ja päris tõsiselt selle lahendusele asutakse. Usaldatavaks teenäitajaks võib siin Foerster olla.

Iseloomukasvatuse ei jää Foersteri järgi üksi ka individuaalsetesse piiridesse, vaid suubub poliitilisse kasvatusse. Poliitiline kasvatus väljub õigest seisukohast, et riiklik kultuur võib areneda ainult siis, kui iga riigikodanik on eneses võitnud tungide kaose ja jõudnud kindlale korrale ning seesmiste jõudude ühtsusele. Võiks ütelda, et parandust ülalkirjeldataud olukorras pole lootat poliitilise korra vägivaldses muutmises, vaid inimese enese täienemises ja kõlbelises paranemises, kus ta vaenlast ja vastast tõsiselt võetakse ja ta seisukohti ning arvamusi arvestatakse. Säärasest rüütellikust suhtumisest teisitimõtlejatesse võib kasvada riiklik kultuur, kus ka vastupidised eluhuvid ja eluveendumused ühtlaseks tervikuks kokku sulatatakse. Sellist suurt poliitilist sallivust võis Foerster Inglismaal tähele panna, mis ka poliitilise kasvatuses ja kultuuri eeskujuks jääb. Nii võitlevad siin erinevad parteid erinevate sihtide eest; kui ühe oma on teostunud, siis võetakse see ka

## Noored pioneerid.

*Pioneer läheb ikka esimesena. Vapralt ja julgelt. Kõigi ohtude kiuste rühhib ta oma eesmärgi poole.*

*On palju julgeid mehi ja naisi — pioneere:*

*uurijad ja avastajad, kes lähevad tundmatuile maile;*

*arstid, kes uurivad kardetavaid haigusi ja panevad seejuures mängu oma elu;*

*leidurid, kes pühendavad nädalaid, kuid ja aastaid, sageli aga kogu oma elu leiutisele, kuni saavutavad eesmärgi;*

*inimesed, sageli lihtsad ja tundmatud inimesed, kes pühendavad oma elu vaeste ja õnnetute kaasinimeste abistamiseks.*

*Kas sina, noormees või neiu, ei tahaks ka olla pioneer? Kuula, mida ütlevad sulle ameerika noored pioneerid!*

*Me rajame teed, mida pole tallanud veel keegi. Maailm näitab seal meile kõiki oma imesid!*

*Tahame alati nõuda ja taotella õiglust!*

*Rajame ja tasandame uusi teid ning tahame heaks teha ülekohut, kus me teda iganes leiame.*

*Kogu maailma noored, aidake meid meie võitluses parema maailma eest — kõigi inimeste hüvanguks!*

*Ulatagem üksteisele käed ümber maakera!*

Ameerika noorsoo-ajakirjast „Pioneer Youth“.

teiste poolt vastu, olgugi et nad varem selle vastu olid. Tulevad jälle uued eesmärgid, mille eest võideldakse, kusjuures saavutus kõikide poolt tunnustust leiab. Niisugune seisukoht nõuab ohvrimeelsust, enesosalgamist ja tahet, oma arvamus kontrollida ja tarbekorral muuta. Riiklikus elus asetab ta tähtsad ülesanded üksikule riigikodanikule. Siin pidi Foerster astuma välja nende püüete vastu, mis riiki ainult võimukeskuseks näevad ja riigil võimupoliitika kaudu lubavad oma eluaset laiendada, suhtudes hoolimatu jõhkruks võõraste elutingimustesse. Need seisukohad saidki Foersterile hiljem saatuslikuks.

Viimseks allikaks, millest inimene oma maapealses elus jõudu ammutab, on ristiusk, mis kõik elufragmentid ja üksikud kasvatusvahendid üheks suureks tervikuks kokku võtab ja selles igale oma tähenduse annab. Kogu

inimese elu ja selle üksikud püüded saavad ristiusus oma mõtte. Ka sügavamale küündiv kõlbeline kasvatus pole võimalik ilma kristliku aluseta. Nii läbib kogu kasvatust kristlik vaim ja annab sellele ühtlase ilme.

Kui aga kriitiliselt suhtuda Foersteri pedagoogilistesse vaadetes, siis tuleb näha ka raskusi, mis sel puhul ilmnevad. On ju ristiusk ise saanud küsitavaks ja peab oma eluõiguse eest võitlema, puudub sügavam vaimustus usu vastu, mis pärastast ka kasvatus sel alusel on raskustega seotud. Pealegi tahab kasvatus ise autonoomseks saada ja ise oma eesmärgid kindlaks määrata, tarvitamata usu ja kiriku abi. Kuid vaatamata neile tuleb Foersteri katset suure tõsidusega võtta, sest siin pole tegemist teoreetilise skeemiga, vaid läbielatud seisukohtadega, mis neile erilise tähenduse annab. Ja seda ka teistel aladel, mida Foerster on käsitanud.

# Matkajaile.

## I.

Matkamine tähendab iseenda jalul käimist, iseenda silmadega nägemist, iseenda kõrvadega kuulmist, iseenda meeltega mõtlemist, iseenda südamega tundmist.

Matkakem, vaadeldem ja tunneta- gem nii, nagu ei avaneks kunagi võimalust sinna paika tagasi tulla ning jätkem kohtadele ja elanikele, kus ja kelle seas matkame, endast selline hää mälestus, nagu tahaksime sinna igaves- ti tagasi minna, neid ikka ja jälle külastada.

Nähkem igas kohas, — olgu see metsanurgas või saarel, maal või linnas, Vaigas või Harjus, — seda, mis on antud maanurga iselaad, otsi- gem iga koha omapära, söögem seda, mida põllumees ise igapäev sööb, vahe- tagem teistelt seda head, mida meil endil ei ole, püüd- kem iseennast teistes leida, olgem mat- kaseltsilisile parimaks sõbraks ja avi- tajaks kaaslaseks, peegeldagem endis teiste igatsusi, vaevu, arvamusi, tööd, kujutlusmaailma, unelmaid, ja katsugem läbi valet ja tõde, head ning kurja.

Nii sõelugem kodumaa laasi, orge ja nurmi, rannikuid ja radu. Vast saame teel veel kokku ja mälestame siis ühes mõõdetud maid!

Head teed, noored sõbrad, head teed!  
*Edg. Kant.*

\*

\* \* \*

## II.

„Kevadiku“-noored matkavad ena- masti jalgsi või rattal. Alljärgnevas märgime nende jaoks mõningaid puht- praktilisi näpunäiteid.

Enne teeasumist tutvutagu vas- tava kirjanduse abil, vähemalt põgu- saltki, läbistatavate kohtade looduse, ajaloo ja rahvastikuga, et hiljem teaks kõike omapärast tähelepanelikumalt jälgida. Soovitame N. Ruusi „Mat- kaja käsiraamat“, G. Vilbergi „Kodu-

maal rännates“ ja V. Silla „Rändur Eestis“.

Kui matkatee pole tuntud, on hea, kui on kaart kaasas. Kui aga matka- takse matkamise pärast, ilma kuhugi ruttamata, siis saab väga hästi läbi ka ilma kaardita. Leidub ju kõikjal talusid, kust võib teed küsida. Ja kuigi teha vahel väikesi eksikäike kõrvale, mis pikendavad teed mõne kilomeetri võrra — ega siis see pole veel mingi õnnetus!

Ettenägelik matkaja võtab kaasa peale muude hädavajalike esemete ka noa, nõela ja niidi, joodipudeli ja haavasideme, seebi ja käteräti, mater-jali jalgratta parandamiseks (kui mat- katakse rattal) jne.

Tingimata olgu kaasas matkamärk- mik, millesse peatuste puhul regist- reeritagu vahepeal läbi elatud huvita- vaid seiklusi ja tehtud tähelepane- kuid.

Pikem matk võib muutuda iga- vaks, kui rännatakse üksinda. Soovi- tav on minna välja kahe- või kolme- kesi. Vestlus, laul ja vallatlemine tee- vad matka lõbusaks.

Öömaja leidmisega on mõnikord raskusi, sest mitmelpool suhtutakse võõrastesse sageli umbusklikult. Kuid üks keelduv vastus ärgu heidutagu öömaja-otsijat: kui ka esimene või teine palutav keeldub, küllap siis kol- mas või neljas ikkagi on vastutuleli- kum. Selline käimine ühest majast teise, kus õnnestumised vahelduvad nurjumistega, õpetab inimesi võrdle- ma ja tundma ning on seetõttu päris heaks kooliks. — Kui matkaja kuulub ÜENÜ, Maanoorte Ühenduse, skau- tide-gaidide, noorkotkaste-kodutütar- de või mõne muu ülemaalse organi- satsiooni liikmete perre, siis on asi märksa lihtsam. Siis leitakse „kol- leege“ kõikjal, ja need juba oma mõttekaaslasest matkajat peavarjuta ei jäta. Vastava organisatsiooni rinna- märk või liikmekaart võetagu kaasa.

P. S.



# Esimene päev Stockholmis.

Koolipoisi matk välismaale on hoopis midagi muud kui palju rännanud vagabundi seiklused. Ma ei tahaks öelda, et see on parem või halvem, ent küllap need muljed sellest matkast on pisut subjektiivsemad ja vahest isegi karmimad. Sellepärast ongi

kamuljeist Põhja-Euroopa suurimasse pealinna läbi õppuriprisma.

Stockholmi sõit oli õieti minu esimene pikem välismaa-reis laeval. Sellest tingituna on minu matkamärkmikki tulvil mõnesuguseist liialdustist. Ent ma loodan, et mulle andes-



*Põhjamaade ajaloo muuseum.*

õppuri matkamärkmik sageli täis vastupidiseid märkmeid mõnele populaarsele reisibroshüürile. Kuid igaüks tahab olla avameelne ja kõnelda just neist muljeist, millised temale on kõige lähedasemad. Sellepärast ma siis jutustaksingi oma esimesist mat-

tatakse minu terav kriitika, kuna olin tollal ikkagi eeskätt suur patrioot, kes ei näinud ega tahtnudki näha välismaal ainult sulakulda. Laetud koguka eelarvamuse, üleoleku ning uudishimu ballastiga asusin teele. Ent mida lähemale ma oma siht-

kohale jõudsin, seda leplikumaks ma muutusin.

Kõneldes oma esimesist reisimuljeist, ei saa mööduda sõnakestki mainimata sõidust Stockholmi skäärides. Avamerel möödus öö suurepäraselt, ilma et oleksin kordagi hoolitsenud kajakate või kalade toitlustamise eest. Hommikuks aga olime jõudnud juba skääride vahele.

See oli suurepärane vaade, kuidas hommikudust kerkisid esimesed võimsad kaljumürakad. Kajakadki laeva kohal muutusid seda nähes elavamaiks ja tülitsevad taas energiliselt toidupalade üle, milliseid neile vette heideti. Ja kui esimesed päikesekiired alustasid võitlust uduga, tundus nagu oleks laevgi sõitu aeglustanud, et seda vaatamängu eriti nauditavaks teha. Isegi esimese klassi reisijad olid dekile roninud ja võõris ning ahtris oli päris võimatu veel kohta leida. Selline skääridevaheline sõit kestis ligemale neli tundi. Ent igavaks säärane vahimine ei läinud kellelegi, isegi mitte kapriisseile daamidele salongist. Ja mida lähemale sihtkohale jõuti, seda enam noid künkaid merest esile kerkis, kõik sik-sakilised metsaga kaetud kaljupangad. Mõnel neist oli isegi asulaid ja paljudel valgeid punasekatusega suvemaju, mis vilkusid kärbseseentena läbi puude tumeroheliste võrade.

Umbes tunni tee sadamast hargnesid laevateed tänavataoliselt läbi skääride rühma. Iga laev kasutas selliseid tänavaid vastavalt oma sihtkohale. Olin nii innustunud neist kauneist vaateist, et laeva sadamasse saabudes olin tublisti pettunud, kui ei leidnud eest sama imposantset panorama. Sissesõit Stockholmi pole üldse nime-tamisväärne, eriti veel juhul, kui oled nautinud sissesõitu Tallinna sadamasse. Kuid üht tuleb kindlasti märkida, see on puhtus, mis valitseb kogu sadamas ning ümbruses. Selline puhtus on kogu linnas, isegi linna lähedal olevais metsis. Igatahes üpris võõrastav asjaolu Pirital või Kosel suvitajaile. Ja üks mugav pariislane tunneks end siin koguni ehamugavana, kuna maas ei leidu isegi banaanikoori.

Samasuguse üllatuse nagu sadamasse sõit, valmistab noorele matkamehele ka esimesel silmapilgul too põhjamaade Veneetsiaks nimetatud linn ise, kuna seda skandinaavlaste uhkust ollakse endale kujutlusis hoopis valgemana ja säravamana üles ehitanud. Tegelikult aga on linna üldvärviks heledamatooniline rohekaspruun. Ehitised on seal loomulikult kõik kivist, kuna seda materjali leidub igal pool külluses.

Sadama piirest väljunud, pidin esmakordselt kogu matka kestel alistuma keskvoimu korraldusile, s. o. siirduma koos oma kaaslastega nende soovide kohaselt Nordiska museeti, kuigi ma meelsamini oleksin veidi aega niisama sihitult ringi lonkinud. Peale kõike muud tundus mulle selge meeletusena sellist hiigelhoonet paari tunniga läbi vaadata. Ent paratamatult olin oma matkakaaslasist sõltuv, kelle meelevalda alla olin end juba kodulinna lubanud. Ja nii ma siis ka tegin, kuna olin veel tollal vanamoeline ja austasin leppeid. Läksingi siis pisut mornina koos teistega imetlema toda põhjamaade suurimat ajaloolist muuseumi, kus leidis vaatamisväärusi alates Rootsi vabastaja Gustav Vasa hiigelkujust kuni kaasajani. Seal oli igasuguses stiilis mööbleid ja rõivaid, püsside, mõõkade, odade jne. kollektioone. Ei puudunud isegi Gustav II Adolphi tore ratsu Lützeni lahingust ning rõivad, milliseid kuningas lange-misel kandis. Väljapanekute hulgas leidis esemeid ka Balti riigest. Kuid tolle vaatlemisega oli selline rumal lugu nagu seda ikka juhtub koolipoisiga, kes on esmakordselt suures muuseumis. Olles asjast ülimal määral huvitatud, asusin algul kõiki väljapanekuid õpilasliku põhjalikkusega uurima, unustades et sellise vaatlemisviisi juures kuluks aega vähemalt nädalapäevad. Tegelikult vältas kogu matk vaid üks nädal. Nii see siis juhtuski, et selle aja kestel, kui mina alles alumisel korral viibisin, olid mu kaaslased kogu muuseumiga tutvunud ning ootasid kärsituina mind. Heit-sin siis nurka endise aegluse ning jäl-gisin käesoleva sajandi hüüdsõna — tempo. Jooksin kiiresti ülemisele kor-

rale, et linnulennulise kiiruga tutvuda kogumuljega.

Sellele järgnes väikene puhkus ja lõuna ühes tagasihoidlikus söögimajas, kus hinnad, võrreldes meie oludega, on päris klassilised; isegi leiva eest tuleb eraldi tasuda. Kuid värskendavana mõjus see siiski. Peale lõunat aga otsustasin päris kindlasti

vaimustust ja vihkas igasugust kava-kindlust. Üpris tore oli meenutada üht-teist loetust-kuuldust ning siis vastava palvega pöörduda mõne lahke vastutuleja poole, kus see või teine ehitis peaks asuma. Ainus raskuspunkt seisis sellise mooduse juures keelekõsimuses. Ma olin otse hämmastunud, kui veendusin rootslaste



*Gustav Vasa kirik.*

iseseisvaks jääda ja üksinda linnaga tutvuma minna. Muidugi unustasin kaasa võtmata linnaplaani ja sellest tingituna kujuneski too esimene tutvumismatk pigemini sihituks hulkumiseks. Kuid ega sellelgi viga olnud, mõnevõrra oli see isegi huvitavam sihikindlast vaatlemisest. Eriti mugav ja meeldiv oli see minusugusele koolipoisile, kes põdes vagabundide

vähekes keeleoskuses. Ent kuidagi siiski tulid toime, tänu rootslaste suurele külalislahkusele ning vastutulelikkusele. Nii oli mul juhus ühe seminaristi seltsis tutvuda kesklinna vaatamisväärsustega, kuulda losside, ehitiste, kirikute jne. tekkelugu.

Üllatavalt palju on Stockholmis igasuguseid ausambaid ning mälestusmärke. Igale kuningale on seal püs-

titatud vähemalt üks ausammas, mis ümbritsetud rohelise muruga. Kuid lilli oli seal haruldaselt vähe. Huvi-  
tavamaid neist ausambaist oli Stock-  
holmi asutaja Birger Jarl'i oma, kes  
13-ndal sajandil pani aluse linna tek-  
kimisele. Legendi järgi olevat ta heit-  
nud ühe kepikese Ostseesse ja otsus-  
tanud linna ehitada kepi randumise  
kohale. (Ostsee on teatavasti järv,  
mille veed on kanalite abil ühendatud  
Mäläriga.) Ja nii saigi linna asuko-  
haks kahe järve vaheline maa-ala.

Saanud küllaldaselt seletusi kiri-  
kute, rüütlihoone, raekoja, mälestus-  
märkide jne. kohta, võimaldasin tollel  
lahkel seminaristil jätkata tema poo-  
leliolevat teekonda. Taas hulkusin  
endise sihitud piki nõörsirgeid tä-  
navaid ja imetlesin äride, kinode ja  
teatrite reklaamplakateid. Vahepeal  
oli süüdatud kõikjal tuled, kuna oli  
pimenenud. Selline valgus ja värvide  
mäng võttis silmad virvendama. Kuid  
vaatamata suurele liiklusele ning ele-  
vusele, oli siiski suurepärase nauding  
lonkida üksinda vöhibööras linnas  
ning kuulatada möödujate kõnet, mil-  
lest ainustki sõna aru ei saanud. Aga  
ega see ei häiri kuulamist, pealegi kui  
tunned rõõmu rootsi keele laulvast  
toonist.

Vahel vöib see laulev toon isegi  
segadusse viia, eriti seda, kes pole  
just seda keelt palju kuulnud. Nii  
juhtus minuga arusaamatus Gustav  
Vasa kirikus, kuhu läksin saama põh-  
jamaist hingeönnistust. Kirikus olles  
kuulen, kuidas pastor laulab ilma oreli  
saateta, küll kaunis monotoonselt,  
kuid mitte just halvasti. Ja lõpuks,  
kes noid kirikuviise kõiki tunnebki.  
Istun ja ootan, kuni ta siis ka jutlus-  
tama hakkab, kuid laul ei taha ega  
taha lõppeda. Alles siis, kui ta hak-  
kas kätega žestikuleerima, selgus  
mulle tõsiasi, et ta kogu aeg polnud  
ainustki silpi laulnud. (Gustav Vasa  
kiriku kohta olgu veel niipalju tä-  
hendatud, et see on vanimaid Stock-  
holmi kirikuid ning seest mõnevöorra  
sarnane Tallinna Toomkirikule.)

Et jumalateenistuse ajal polnud  
kiriku sisemusega põhjalikum tutvum-  
ine vöimalik, väljusin sealt sihiga  
istuda tunnike Skandinaavia kuulsa-

mas tornikohvikus „Pagod'is“. Teel  
sinna jõudsin põhjalikult veenduda,  
et rootsi noormehed on tunduvalt pik-  
kemad ning ilusamad kui eestlaste  
kangem sugu, kuid selle eest on eesti  
tütarlapsed nägusamad rootsi tütar-  
lastest, kuna neil on pehmemad ning  
siiramad näojooned. Ent üks suur  
vorus on rootsi tütarlastel, ja see on  
— nad ei värvi endid. Üldiselt aga  
rootslased pole sellased, nagu neid  
idealiseerib mõni koolipoiss või kooli-  
tüdruk. Nad on palju puisemad, üks-  
kõiksemad ja vahest isegi liiga pealis-  
kaudsed. Neis on vähe liikuvust ning  
hoogu, mis kõik vihjab nende põhja-  
maisele päritolule. Selline arusaam  
tekib otsekohe, kui oled kõnelnud  
kasvöi paari-kolme inimesega.

Selliste mõtetega olin jõudnud  
Stockholmi peatänavale — Kungsga-  
tanile, kus pidigi kuuldu järele aset-  
sema minu sihtjaam, tornikohvik „Pa-  
god“. Ja ilma suurema vaevata leid-  
singi selle. Kuid see polnud ka raske,  
kuna juba kaugele oli näha kummalgi  
pool tänavat kahte üksteise vastas seis-  
vat kõrget torni kui vahisödurit, mis  
omavahel olid ühendatud völvkaarega.  
Seal jõin esmakordselt suurepärasest  
kohvi, millisest meie kohvikuis veel ei  
vöi unistadagi. Ja samuti ei vöi unis-  
tada me sellisest suurepärasest vaatest  
torni terrassilt üle tuledes särava suur-  
linna, mille tuhanded tuled, metsad ja  
tornide siluetid peegelduvad järvede  
pinnal. See oli üks meelikütkestava-  
maid vaatepilte kogu mu seiklusriikka  
matka vältel.

Aga nagu igal asjal on oma piir,  
nii ka minu vaatepildi nautimisel.  
Päevane muljeterikkus andis end  
tunda ja suuri vaevu haigutusi alla  
neelates, ruttasin trammile, mis mind  
mu öökorterisse pidi viima. Suure  
kiiru ning unisuse tõttu istusin küll  
kaks korda järjest valesse trammi, ent  
löppude lõpuks leidsin end siiski siht-  
koha öuevärava eest, mis oli lukus-  
tatud. Veel üks pingutus ja ma olin  
üle roninud üpris kõrgest väravast.  
Kuid ega see veel sellega lõppenud.  
Karistuseks kauase äraoleku pärast  
pidin öö veetma kui askeet kahe  
kokkulükatud voodi vahel ning tund-  
ma külmi raudvitsu soonimas vastu ihu.

## Kevade tulek.

Näe, kevad löönd jällegi avali valla,  
õhk viirveis käib mängeldes üles ning alla  
ja päikesest hurmund on uuesti kõik:  
maailm kui üksainuke rõõmude hõik.

Poiss tänavail edasi-tagasi tilgub  
ning lumiseid päevi veel tagasi ilgub,  
kuid eideke heitnud kõik talvised mured:  
puustud ja näljased inimesjuured.

On küllalt ju rühitud elutee-saastas,  
tööd tehtud kui kunagi nooruseaastais.  
Nüüd vabaks, miks tubade varjus end peita,  
aeg soodne on kevade rüppe kord heita.

Kui saabund on varased kuldnokaparved,  
need kevade mustavad katsesarved,  
siis maha kõik maskid ning teeseldud voorus,  
maha kõik, las' elab ja tegutseb noorus.

## Vaas.

Vaas musta, punapruuni kirja  
mu pühak jumalate man.  
Sääl maalit loomi, talivilja  
ma vaatlen õhtul, öösi hilja.  
Kui Sind ma teda armastan.  
Ja palves paitan õhtul hilja  
ta musta, punapruuni kirja.

Tükk musta, punapruuni savi  
on osa, kunstnik, Sinust endast.  
See osa Sinu lihast-luust  
kui villi viljakandvast puust.  
See osa, kunstnik, Sinust endast.  
Kui niis mu mõtte kangaspuult  
tükk musta, punapruuni savi.

Vaas musta, punapruuni kirja  
mu laualt põrandale puruks kukkus.  
Ei liim siin olnud siduv sild,  
ei kildu kandnud teine kild.  
Nii Sinu armastus mu vastu hukkus.  
Ei kilde ühenda või kild,  
ei musta, punapruuni kirja.

## Karl Ristikivi.

Ei ole sellest kaua tagasi, kui Karl Ristikivi nimi polnud tuttav täiskasvanud kirjanduseharrastajaile. Ainult väikesed mudilased olid need, kes tundsid rõõmu „onu Ristikivi“ maitsega ja oskusega jutustatud lugudest. „Loomingu“ 1937. a. septembrinumbri debüüteris K. R. lühikese novelliga „Sillal“, mis jäi meelde oma psühholoogilise tiheduse poolest, lastes juba mõnel määral aimata noores autoris peituvaid võimeid inimese hingeelu kujutamises.

1938. a. sai K. Ristikivi „Looduse“ romaanivõistlusel esimese auhinna oma romaani „Tule ja raud“ eest, mis tegi ta tuntuks ja hinnatuks laiemas kirjanduseharrastajate ringis.

„Tuli ja raud“ on üllatavalt hästi kirjutatud raamat, seda enam, et ei ootaks noorelt inimeselt nii laiahaardelist elukujutust ja enne kõike psühholoogiliselt peent nägemisvõimet. K. R-le on ette heidetud, et ta pole andnud võimsat pilti metallivabrikuist ja töölisliikumisest, millele romaani pealkiri viitavat. Kuid on ilmne, et sel pealkirjal on sügavam mõte, kui otse niisugune konkreetne, ja elu pisisündmuste kaudu J. Säävli ning ta perekonna elukäigu valgustamist ei saa kaugeltki pidada ülesseatud eesmärgist kõrvalekaldumiseks. Karl Ristikivi on siiski enne kõike peen

psühholoog, keda huvitab inimene kui niisugune iseeneses. Ühiskond ja ümbrus on ainult taustaks, mida valgustatakse vaid niipalju, et ta põhiainet enda kõrval varju ei jäta. On korduvalt imetletud noore kirjaniku haruldast võimet sisse elada endast nii vaimult kui vanuselt erinevaise kujudesse, nagu seda on romaani peategelane Jüri Säävel, ta naine jt. Autori võimeid hingeelu tundjana näitavad kohad nagu Mardi ja Jaakobi „täismehiks saamine“, väikese Ilmari põgenemine ema juurest jm.

Suure osa meie viimasaja kirjandusega võrreldes on „Tuli ja raud“ raamat, mida on hea lugeda, kuna seal ei pörka peaaegu ühegi stiilist väljalangemise ega maitsetuse otsa. Pisut ootamata literatuuri-tegemisena tundub siiski teose lõpul ilmsiks tulev Jüri ristisümbolika. Teose lõpupoole tundub ka nagu veidi kuhjuvat paljunda-tahtmist, kuid kes teab — võib-olla on see ruttamine kavatsuslik, mis peab iseloomustama saabunud uut aega ja uusi kombeid.

Kokkuvõttes on „Tuli ja raud“ sügav ja lai raamat, mis tutvustab meid autori mitmekülgsede võimetega. See on teos, mis oma kogumuljes ei mõju küll vapustavalt uudsenä, kuid mis seda enam paneb imetlema ta isikupäraselt nähtud peeni detaile.

### *Katkend K. Ristikivi romaanist „Tuli ja raud“.*

*Jüri Säävel istus laua ääres ja mõtles. Ta ei mõtle hea meelega, sest mõtlemine pole hea, kord ta pidi sellega juba kraavi minema. Naine usub tänapäevani, et tema ta päästis. Aga õieti oli see ainult Jüri enese uhkus — kui seda üldse pääsemiseks nimetada. Sest kes teab, milleks on inimene loodud, kas selleks, et tunda rõõmu päikese loojaminekust, või selleks, et koguda raha hobuse ja punasekirju lehma ostmiseks.*

*Ta oli natuke väsinud sellele vaatamata, et polnud paar päeva tööl käinud. Oli kuidagi väsinud ja roidunud, ja kui ta püsti tõusis, naksusid ta põlved. Paari aasta eest nad ei naksunud ega olnud siis*

*ka säärast väsimust. Ta peaks ju aastate poolest olema veel noor inimene ja jõudu on tal küllalt, tervise üle ei saa ka nuriseda. Aga midagi oli läinud ja kadunud, ja et ta isegi täpselt ei teadnud, mis see oli, siis ta ei teadnud ka seda kuskilt otsima minna. Ta läks tööd otsima, sest seda ta teadis täpselt, selleta ei saa läbi.*

*Ta naine Eeva oli alles päris noor naine, aga temalgi oli paar uut joont näos ja ta nina kippus viimaseil aastail teravaks muutuma. Ta hääles polnud enam kuigi palju endist pehmust, see oli nüüd mõnikord üsna hele ja lõikav. Nad olid nüüd mõlemad näinud maailma, olid elanud maal ja linnas, nad olid karastatud kõvaks ja*

## Sääraseid inimesi vajame...

Inimesi, kes oskavad otsustada, mis on kasutu ajaraiskamine, mis töö.

Inimesi, kes teistelt vähe ootavad ja ise palju teha tahavad.

Inimesi, kellel on puhas süda ja ausad mõtted.

Inimesi, kes ei tee teisi vastutavaks, kui nad ise omapoolselt pole teinud kõike võimalikku.

Inimesi, kes ei alistu hetke-tujudele ega kõlavaike sõnadele.

Inimesi, kes on täis rahu ja armastust ja kes võivad seda jagada ka teistele.

Inimesi, kellel on julgust keeldumiseks, kui pole võimalik lubadust anda.

Inimesi, kelle teod on suuremad kui sõnad.

Inimesi, kes automaatselt iga moekarjega kaasa ei lähe.

Inimesi, kes ei muutu kunagi mugavuse orjadeks.

Julgeid, selgepilgulisi inimesi, kes suudavad oma suunda pidada, kes ei otsi kiitust ja kes on küllalt tugevad, et töötada mitte ühe päeva, vaid tuleviku jaoks.

Saksa demokraatia-aegsest noorsoo-ajakirjast „Sonntagsfeier“.

teravaks, sest teisiti ei saa läbi. Aga siis paratamatult kaovad nooruspehmus ja lapsemeelne läige silmist.

Nüüd läks Jüri Säävel tööd otsima. Ta juhtus nagu kogemata Schirmer & Hochwaldi töökoja juurde. Ta nägi läbi akna ühe noormehe punast pead ja otsustas sisse astuda, igaks juhuks.

„Ei, meie ei tarvita praegu töölisi,“ ütles punase peaga noorherra. Ta oli täna halvast tujus, kirjutas kogemata „Aureelia“ kuivatuspaberile ja kustutas selle huuli närvides maha. Jüri aga valmistas minema. Et ta oli nii aeglane, siis ta sattus uksele kokku mustaverd hääramehega.

„Mis see mees tahab?“

„Tööd, — aga meil ei ole praegu...“

„Mis ta oskab?“

„Olin Nööreni sepatöökogas,“ rääkis Jüri. „Vana Nöören suri ära, poeg pillas töökoja laiali...“

„Hea küll, jääd siia! Ma kihutan seal mõne minema.“

Miks ei või herra Schirmer oma vabrikust välja kihutada, keda soovib? Seal on mehi, kes teevad rohkem kahju kui head, niisugused peavad taganema tubli töömehe eest. Kuni tuleb mõni veel tublim või noorem või midu meelepärasem... Aga sedapuhku ei kihutatud kedagi minema, seda süüd pole Jüri hingel, tööd on praegu küllalt, jätkub kõigile.

Sadas laia, pehmet lund, kui Jüri Säävel läks tööle Schirmer & Hochwaldi juurde. Aga uulitsad olid veel märjad ja veetorudest ladises vesi. Madalad kuuritaolised hooned paistsid vaevalt, ainult värava kohal põles latern ja kõikus tuule käes. Ja imelik — nagu oleks see kõikumine kandunud Jüri sisse, nii vankuv tunne oli praegu. Hallid kogud seisid ja ootasid, kuni lastakse sisse. Sees ei saja kaela, kuigi on külm. „Oodake, varsti on siin kuum nagu põrgu!“

„Uus mees või?“ küsiti Jüri käest. Siin oli ju nii vähe inimesi, igauht tunti nägu- ja nimepidi. Isegi ta elu ja kodust järke teati. Jüri oli uus mees ja meister kaalus, mis temga teha, inseneri ei olnud veel siin, tal oli eile vist sünnipäev. „Hea küll, mine valukuuri!“ ütles ta.

Jüri muigas. Ta polnud veel nii vana, et see nimi poleks pannud teda muigama. Siin saavad valu mees ja metall. Mees tuleb siiski veel omal jalal välja, aga metall veetakse. Võib-olla tulevad ajad, kus ka metall lahkub omal jõul.

Madal, pime ja must ruum, kuigi on alles uus. Pole viga, kord on ta vana, ja siis ei nurise keegi selle üle, et ta on madal, pime ja must. Inimesedki on mustad, ja kui nad mõtlevad, siis ainult musti mõtteid, ega nad midu niipalju ei vanku. Must süsi muutub lõõmavaks, punaseks tuleks, teeb oma töö ja mustub jälle.

Kodus istus naine ja kodus sokke, tal oli ka praegu töövaheaeg, aga midagi peab ikka tegema, ega või käsi niisama rüppe panna. Prossi noorik ei vaevanud ennast niipalju, ta tuli juttu ajama ja küsis:

„Kas su mees on ka tööl?“

„Tööl ikka!“

„Kus kohal?“

„Vabrikus.“

„Kus vabrikus?“

„Mina seda nime ei tea... Sirm — või Särm — või...“

„Põle kuulnudki. Mis ta seal siis teeb?“

Sedasama küsib Eeva õhtul mehe käest, kui see tahmasena tuppa tormab ja naise uue jaki ära määrab — kaks suurt käeaset selja peale. „Mis sa siis täna tegid?“

„Hauariste.“

Taevake! Kust need inimesed kõik tulevad, kes neid tarvitavad?

## NOORSOO-ORGANISATSIOONIDE OSA KODUKAUNISTAMISE AKTSIOONIS.

Kodukaunistamine on kultuuri-küsimus. Meie suudame seda teostada vastavalt oma arusaamisele ja maitsele, s. o. kultuuri tasemele. Kultuuri edasiviijaks on noorsugu, kes alati sammub vanade eel. Enesest mõistetavalt ei saaks teostada ka käesolevat kodukaunistamise aktsiooni ilma noorteta. Kuigi antud juhul vormilised mõttealgatajad on vanemad riigimehed, eesotsas meie auväärt riigipea, osutuvad tegelikeks tööde sooritajaiks ikkagi nooremad inimesed ja noorsugu. Vanade hulgas leidub ju üksikuid, kes ihu ja hingega asjale kaasa tunnevad ja ka kaasa löövad, kuid suur mass on antud küsimusele ikkagi passiivne. Need, kes on üles kasvanud viletsates ja kaunistamata kodudes, kelle eluideaaliks on olnud kõht enam-vähem korralikult täis süüa, kuidagi end katta ja soojas toas elada, need, kes senini ilma kauni koduta on läbi saanud, ei oska ega peagi tarvilikuks hakata kulutama aega ja raha ega kallist maad selleks.

Kodukaunistamise vajadust peaksid tundma aga seda teravamini need, kellel pikk elu veel ees, ja need, kes nõuavad elult rohkem kui igapäevast leiba, meie kultuurikan dj a noorus. Ja kui vanad täie tahte ja jõuga siin kaasa löövad, siis võib see asi hakata liikuma.

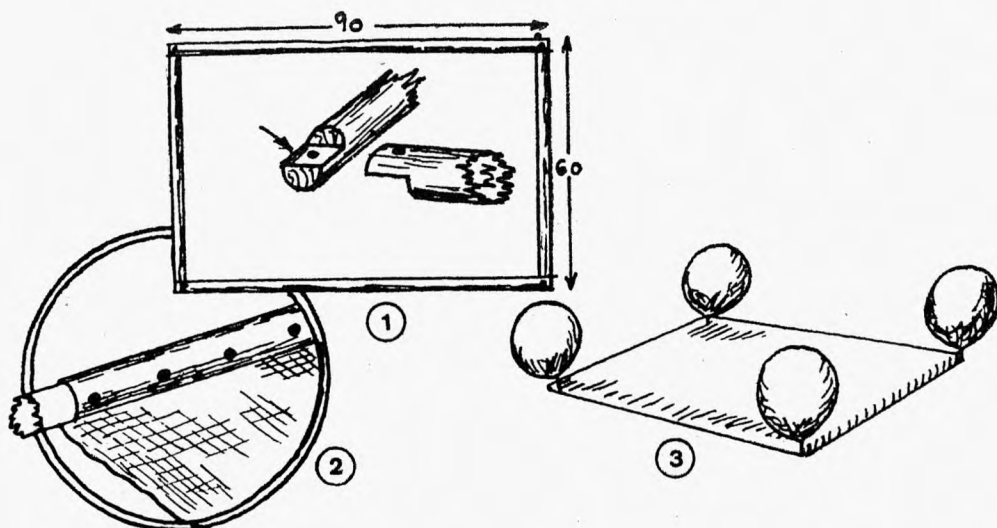
Kuid asi liigub juba. Ja nüüd on vaid küsimus selles, et seda liikumist juhitaks õiges suunas. Kes peaksid olema siis suunajad? Loomulikult jällegi meie tulihingeline noorus oma mõistuse ja tunnete kompleksiga. Neilt tuleb aga sel puhul, kui nad peavad astuma aktsiooni teostamise esirinda, nõuda põhjalikku asjatundmist. Kahjuks ei ole aga seda olemas suuremal hulgal noortest, sest see küsimus on senini puudunud üldhariduslikus programmis. Kodude kaunistamise alal oleme kõik — nii noored kui vanad paremal juhul vaid asjaarmastajad.

Asjaarmastajale on suuremaks komistuskiviks nende teotsemisel üheks külg s u s. Ei suudeta küsimust näha terves ulatuses, ei üldsuunaliselt ega ka detailides ning liigutakse seetõttu kobades, ei suudeta arvestada kõiki asjaolusid, satutakse isikliku maitse küüsi jne. On seepärast väga tarvilik, et noorsugu, asudes kodukaunistamise aktsiooni teostamisele, püüaks alul süveneda kodukaunistamise küsimustesse: Millised on kodukaunistamise sihid? Missugused on selleks kasutatavad vahendid? Kust neid vahendeid võtta? Kuidas nendega ümber käia? jne. Siin tuleb asja võtta väga suures ulatuses teadmistega ja oskustega ning alles siis tundmustega. Ei või aga suhtuda asjasse ümberpöörduvalt, lähtudes tunnetest. Tuleb juba algusest peale pidada silmas, et kodude kaunistamine väljast ilupuudega, -pöösastega, muruga ja lilledega toimub elusorganismidega, kelle elu ja areng on võimalik ainult kindlakujulistest tingimustes. Kui meie ei tunne taimi (s. o. kaunistamismaterjali) ja nende elunõudeid, kui arvame, et kodukaunistamine on puude, pöösaste või lillede istutamisega juba teostatud, kui meie ei mõtle sellele, et kõik istutatud taimed nõuavad ka edaspidi palju hoolt, siis ei maksa loota kodukaunistamisest suuri tulemusi. Kodude sisustamine mööbli- ja vaipadega, piltidega jne. on palju lihtsam, sest need esemed on kohale asetamise momendil valmis kujul olemas. Ilutaimed aga peavad veel kaua kasvama ning arenema (näit. puud 30—50 a.), kuni nad omandavad täieliku kuju.

Kodude kaunistamine ilupuude, -pöösaste ja lilledega pole seega mitte lihtis küsimus, vaid keerukas probleem. Sellesse on tarvis süveneda. Seda süvenemist asjasse võib aga loota enne kõike noorsoolt noorsoo-organisatsioonide kaudu. Noorsoo-organisatsioonid seadku



## Teeme ujumisvaiba.



Muretseme lihunikut neli suurt põit. Puhume need tugevasti täis. Nüüd muretseme neli keppi, kaks neist olgu 90 sm ja kaks 60 sm pikad. Keppide otsad lõikame nii, et need saaks ühendada nagu näidatud joonisel nr. 1. Ühendada tuleb suurte puukruvidega. Sel teel saame pikerguse raami. Järgmiseks muretseme tüki tu-

gevat riidet, mille pikkus 100 sm ja laius 70 sm. Tõmbame selle raamile ja kinnitame naeltega keppide seesmistele pooltele, joon. nr. 2. Nüüd kinnitame igale raami nurgale ühe täispuhutud põie ja ujumisvaip ongi valmis, joon. nr. 3.

R. Vokk.

oma ülesandeiks hankida teadmisi kodukaunistamise kohta. Seda on võimalik saavutada elava sõna kaudu ka vastava kirjanduse kaudu. Noorsoo-organisatsioonid peaksid korraldama kodukaunistamise kursusi, kõnekoosolekuid, võtma ette õppekäike vaatamisväärilikesse kohtadesse jne. Samuti nad peaksid hankima vastavat kirjandust. Üksik isik ei suudaks kõike seda ainelistel põhjustel, kuid hulk küll.

Kui noored varustatud vajalike teadmiste ja oskustega, asuvad sooja südamega kodusid kaunistama, siis pole karta selle ebaõnnestumist. Siis suudetakse vältida pettumistundeid ning saavutada väarikaid tulemusi, mis valmistavad rõõmu.

Kodude kaunistamine on ülitähtis kultuuriline toiming — tarvilik meile ja järgnevale põlvemale, mis igati väärib noorsoo otstarbekohast energia rakendust. Selleks püsivat tahtmist!

*Tugev elutunne, mis hõlmab aega ja ruumi, on usund iseendas.*

J. Bojer.

*Töö vast annab õiguse elada ja kõnelda kaasa maailmas, laita ning kiita.*

L. Anvelt.

*Inimene kasvab hingeliselt vaid sel määral, millisel ta täiendab oma teadvust, ja ta teadvus täieneb sel määral, millisel ta ise kasvab.*

M. Maeterlinck.

# E. Noorsoo Karskusliidu teated.

## Tartu noored võistlesid kõneoskuses.

### Treffneristid esikohal.

Pühapäeva õhtupoolikul 7. mail korraldas Eesti Noorsoo Karskusliit Tartu 2. tütarlaste gümnaasiumi ruumes kõnevõistluse koolinoortele. Võistluse avas E. N. Karskusliidu peasekretär H. Mark. Oma oskust kõnekunstis soovisid näidata 7 noort. Kõne teema valik oli igal võistlusest osavõtjal vaba. Kõne tuli ette kanda peast ning kõne ei tohtinud kesta üle 15 minuti. Auhindadeks oli ette nähtud 30 kr., 15 kr. ja 5 kr. väärtuses kirjandust. Žüriisse kuulsid J. Tork, K. Ader, dr. V. Hion, E. Looga ja pr. M. Toomse.

Žürii lühikese nõupidamise järel lan-

getas hinnangu järgnevalt: esimesele kohale tuli Arvo Raidal, kes kõneles teemal „Luulest“, teiseks — Eugen Alver, esinedes ettekandega „Teadus ja kultuur“ ja kolmandaks Rein Sepp teemal: „Maa side rahvaga“. Kõik kõnevõistluse võitjad on H. Treffneri gümnn. õpilased. Kiituse vääriliseks tunnistati Reino Varema („Noorkotklus täiuslikuma noorsoo-organisatsiooni vormina“) ja Elmar Noorkukk „Meie tänapäeva õigekeelsus ja keeletarvitaja“).

Lõppsõna lausis E. N. Karskusliidu esimees J. Tork, kes tänas nii võistlejaid kui ka kuulajaid.

## XXII ülemaailmne karskuskongress Helsingis.

Neil päevil saadeti laiali rahvusvahelise karskuskongressi kavad ja kutsed. Kongress peetakse 30. juul. — 4. aug. Helsingis Soome presidendi Kallio ja proua Kallio kõrge kaitse all.

Kongressi töö, mis on koondatud Helsingi ülikooli ruumesse, jaguneb üldkoosolekuiks ja sektiioonideks eriküsimuste jaoks. Kongressil esineb referaatidega terve rida rahvusvaheliselt tuntud teadusmehi. Teemadest võiks nimetada alkohol ja lihasenergia, himu probleem, alkohol ja elatistaseme tõstmine, riigi osavõtu vormid võitlusest alkoholismi vastu, erahvide kõrvaldamine alkoholikaubandusest, üksikisiku alkoholitarvitamine eetilise probleemina, pärivuse küsimused ja uimastusainete vastane võitlus, alkoholism ja vaba aja kasutamise küsimus, alkoholismi mõju tööstuslikule ja kutselisele sooritusvõimele, alkohol ja noorsugu, alkoholitoodang ja -tarbimine rahvusvahelise statistika valgusel, alkoholi kaitsjate argumendid. Sektsioonides käsitellakse vere alkoholisisaldavuse uurimuse tulemusi, rahvusvahelist koostööd alkoholiuurimise alal, alkohoolikute ravi küsimusi, puuviljade alkoholivaba kasutamise küsimusi ja moodsaid propagandavahendeid alkoholismivastases võitluses jne.

## Eesti noorkarsklaste ekskursioon Soome.

Samaaegselt XXII ülemaailmse karskuskongressiga toimub Helsingis ka rahvusvaheline noorkarsklaste koosviibimine eri kava piirides, mille eest hoolitsevad Helsingi karskusorganisatsioonid. Kavas on ette nähtud väljasõidud, võimlemine mängud, muusika, vaidlused jne.

Eesti Noorsoo Karskusliit korraldab Soome XXII ülemaailmse karskuskongressi ajal 30. juulist kuni 4. augustini noorte ekskursiooni. Ekskursioonist osavõtjad viibivad Helsingis kongreslastena, kasutavad kõiki kongreslastele määratud

Ühel ajal üldise kongressiga peetakse tavalise kombe järgi veel rida erikongresse. Ette on nähtud kongressist osavõtjatele mitmesugused vastuvõttud nagu presidendi juures, Helsingi linna poolt, väljasõidud ja mitmesugused muud pidustused. Väga palju huvitavat pakub kindlasti rahvusvaheline karskusanäitus, kus eriti Soome osa töötab tähelepandavaks kujuneda, sest tehti ju selleks kaua aega ettevalmistusi ja selleks olid suured summad kasutada.

Kongressist osavõtumaks soomlastele ja eestlastele on 100 Smk. ehk umbes 9 krooni (teistele 150 Smk.). See õigustab osavõttu kõigist kongressi ettevõttest, samuti trükitud protokollid saamist. Ülesandmised kongressile palutakse juba võimalikult 1. juuniks ära saata, et võimalik oleks reserveerida kortereid. Soovijad võivad E. Karskusliidust saada kavu (soovi kohaselt kas soome või saksa keeles) kui ka ülesandmise kaarte.

Ühiskorterit võib saada Helsingis 10 margaga (90 senti) ööpäev. Hotellitube võib saada ühele inimesele 40—80 margaga ja kahele 80—100 margaga ööpäev. Toitlustamisvõimalusi on Helsingis väga mitmekesiselt ja võrdlemisi odavate hindadega.

soodustusi ja võivad teha kaasa kongreslastele antud hinnaalandusega ringsõidud Soomes pärast kongressi lõppu.

Kui ekskursioonist on küllaldaselt määratud osavõtjaid, siis on loota hinnaalanduse saamist laevasõidul Tallinnast Helsingi ja tagasi.

Kõigil, kes soovivad ekskursiooni kaasa teha, palutakse pöörduda Eesti Noorsoo Karskusliidu poole (G.-Adolfi 18, Tartu) kuni 1. juunini. Huviosaliste saadab Liit täpse kava ja tingimused.

# Eesti Noorsoo Karskusliidu XI suvipäevad Pärnus.

## KAVA:

27. mail.

- Kl. 19—23 **Ava-aktus ja tutvumisõhtu** (Pärnu Poegl. Gümnn. ruumes).
1. Tervitus — Liidu esimees J. Tork.
  2. Avasõna — Pärnu linnapää H. Soo.
  3. Kõne — dir. O. Mälk.
  4. Tervitusi.
  5. Muusikalisi ettekandeid.
  6. Seltskondlik osa.

28. mail.

- Kl. 10—13 **Töökoosolek** (Pärnu Poegl. Gümnn. ruumes).
- Üldteema: **elureform.**
1. Enesekasvatuse ja elureformiliikumise eesmärkidest — dr. A. Annist.
  2. Vaimsete harrastuste väärtus isiksuse kujundamisel — dir. G. Köösel.
  3. Pildistamine.

Kl. 16—19 **Linnaga tutvumine ja väljasõit merele.**

Kl. 20—23 **Noorte kunstiõhtu** (Pärnu Tütarl. Gümnn. ruumes).

29. mail.

- Kl. 10—12 **Töökoosolek.**
- Üldteema: **elureform.**
1. Raamat kui relv ja võitlusvahend — kirjanik J. Barbarus (Vares).
  2. Elureformiliikumise lähematest ülesannetest — kirjanik A. Hint ja õpil. F. Aasma.
  3. 50 aastat karskusliikumist Eestis — hr. O. Ibius.
- Kl. 14—19 **Jalal matk Tammistesse.**
- Kl. 20—23 **Lahkumissohtu** (Pärnu Poegl. Gümnn. ruumes).
1. Karskusliikumise ühiskondlik ja kultuuriline tähtsus — hr. A. Jürimäe.
  2. Dir. B. Härma sõnavõtt.
  3. Muusikalisi ettekandeid.
  4. Seltskondlik osa.

## TEADAANDEID.

1. Suvipäevad toimuvad hr. Haridusministri loal ja Liidu esimehe J. Tork'i vastutaval juhatusel.

2. Suvipäevist võivad osa võtta kõik Liidu liikmed, kõik Eesti koolide õpilased, kõik isikud ning organisatsioonid, kes on saanud kutse ja teised isikud Liidu juhatuse loal. Osavõtt on maksuta, välja arvatud noorte kunstiõhtu 28. mail, kuhu on pääsmed à 30 senti.

3. Osavõttust tuleb teatada Liidu büroosse hiljemalt 20. maiks s. a., märkides järgmised andmed: a) nimi, b) aadress, c) organisatsioon, kuhu kuulub või kool, kus õpib, d) kas soovib ühiskorterit, e) kas soovib hinnaalandustunnistust raudteel sõiduks ja millisest jaamast alates.

Teedeministri resolutsiooniga on lubatud suvipäevile sõitjaile raudteel 33% sõiduhinnaalandust täispiletit hinnast. Ka saab kasutada pühapäeviletit.

4) Osavõtjad, kes registreerimisel vastavat soovi avaldavad, saavad maksuta ühiskorterit. Ühiskorterit asukoha suhtes pöördutagu suvipäevade büroo poole. Magamisrõivad kaasa võtta!

5. 27. mail on Liidu tegelased Pärnu jaamas kõikide rongide saabumisel, et juhtida suvipäevlasi ühiskortereisse.

6. Suvipäevade büroo on 27. maist alates Pärnu Poeglaste Gümnaasiumi ruumes, Aia ja kuninga tän. nurgal. Enne seda pöördutagu kõigis suvipäevadesse puutuvais küsimusis E. Noorsoo Karskusliidu büroo poole Tartus, G.-Adolfi 18, telef. 404.

---

„Kevadik“ ilmub — 6 nr-it aastas. Tellimishind 1/2 a. 75 s., 1/2 a. 40 s., üksiknr. 15 s. Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja prof. dr. A. K o o r t.

„Kevadiku“ toimetus: H. Mark (tegevtoimetaja), A. Laidsoo, V. Lang, A. Raska, J. Tork.

„Kevadiku“ toimetuse kolleegium: kunstn. Ed. Ahas, dr. A. Annist, insp. E. Jaanvärk, nõunik A. Kalamees, prof. E. Kant, prof. A. Koort, õp. A. Kuum, prof. J. Köpp, insp. J. Lang, dr. A. Luha, klj. J. Parijõgi, prof. E. Poom, dir. J. Port, insp. S. Pruuden, ramatuk. dir. F. Puksoo, prof. K. Ramul, prof. D. Rootsmäe, prof. P. Tarvel, klj. J. Tork, dir. K. Treffner, õp. R. Vokk, helilooja E. Võrk.

# Tellige „Kevadiku“ endisi aastakäike!

„KEVADIK“ on olnud juba 15 aastat sõbraks ja teenäitajaks neile noortele, kes tahavad saada tublideks inimesteks, kes taotlevad reformeeritud elu sihikindla enesekasvatuse ja omaalgatusliku tegevuse kaudu. „KEVADIKU“ iga aastakäik sisaldab terve rea sellele ideoloogiale vastavaid artikleid; luuletisi, aforisme, ülevaateid suurmeestest, näpunäiteid isetegevuseks jne. jne. Säärased kirjutised ei vanane, vaid säilitavad oma täisväärtuse ka läbi aastakümnete.

Talituses leidub veel piiratud arvul „KEVADIKU“ endisi aastakäike, alates 1926. aastast. (Kaks esimest a/k. on täiesti läbi müüdud.) „KEVADIKU“ ideoloogiale sõbralikult suhtuvad noored võiksid leida neist rohkesti huvitavat lugemismaterjali, aga ka väga tänuväärset materjali referaatide koostamiseks, häld juhiseid isetegevuseks jne.

„Kevadiku“ 1926—1938, 13 aastakäiku koos, maksab kr. 2.50, köidetult kr. 4.—

Üksik aastakäik maksab 25 snt., välja arvatud 1926./27. a/k., mis koosneb 9 numbrist ja maksab 35 snt. 1927./28. a/k. on brošeeritud.

## Näiteid 1926./27. a/k. sisu kohta:

Maksim Gorki — Milleks olid minule raamatud.

Yrjö Karilas — Noorus ja üksindus.

V. Elemér — Vabadustung ja vabaduslaulikud Ungaris.

„Kassikäpp“-Johnson — Autunne metsikute ameerika suguharude keskel.

Helen Keller — Praktiline optimism.

P. Mulförd — Inimestega suhtlemisest.

A. Kallits — Mõtteid noorsoo töö kohta.

V. Ernits — Omal jõul tegutsema.

Jne. jne.

## 1927./28. a/k. sisu kohta:

H. Allari — Kõigile rahvale ühine keel.

J. Watson — Julgus.

A. Kallits — Huviõhtu — uus koosviibimise viis.

E. Kubjas — Kõnekunstist.

N. Dobroljubov — Taktitundelised inimesed.

V. Ernits — Ameerika noorpõlve ideaalidest.

Jne. jne.

Kummaski aastakäigus on rohkesti tsiteerimisväärseid aforisme, luuletisi, kirjutisi suurmeestest, tegevusjuhiseid ja muud.

Kes tasub raha postkontori kaudu või postmarkides ette, sellele saadetakse soovitud aastakäigud talituse kulul kätte.

„KEVADIKU“ talitus  
Tartu, G.-Adolfi 18. Postk. 86.